

СТРОКИ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС

Валентина Троцька

кандидат юридичних наук,
завідувач сектору розпорядження
авторськими та суміжними правами
відділу авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ORCID: 0000-0002-7579-1877

Стаття присвячена дослідженню стану й основних тенденцій гармонізації та продовження строку охорони авторського права і суміжних прав. Проаналізовано директиви ЄС, прийняті у 1993, 2006 та 2011 роках, визначено мету їх прийняття, а також здійснено оцінку вирішення завдань. Встановлено, що завдяки прийняттю директив вдалося досягти єдності у визначенні строків охорони у законодавстві держав-членів ЄС, вирішити завдання підтримки музичної індустрії Євросоюзу в цілому. Водночас обґрунтовано, що наразі існують завдання, які потребують подальшого вирішення.

Ключові слова: авторське право, суміжні права, продовження строку охорони, право Європейського Союзу

Постановка проблеми. Суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав має виключні майнові права надавати дозвіл чи забороняти використання твору, виконання, фонограми та інших об'єктів протягом певного визначеного законодавством періоду. Після спливу строку об'єкт переходить у суспільне надбання і може вільно використовуватися будь-ким без отримання дозволу, виплати винагороди. Положення про строк охорони визначають межі та тривалість використання об'єкта, дозволеного суб'єктом авторського права і суміжних прав, тому є ключовими в законодавстві. Проте ці норми не завжди були єдиними і сталими. З огляду на територіальність законодавства, а також транскордонне використання об'єктів авторського права і суміжних прав існувала потреба в гармонізації строків, встановленні спільних підходів до вирахування їх перебігу. У законодавстві ЄС норми, що визначають строки охорони, неодноразово уточнювалися. Дослідження відповідних положень є актуальним завданням для України, зважаючи на її євроінтеграційні зобов'язання, потребу в удосконаленні національного законодавства з урахуванням положень законодавства ЄС.

Літературний огляд. Питання продовження строку охорони на об'єкти авторського права і суміжних прав висвітлювалися у роботах іноземних науковців (Ф. Бон, Ф. Даніеле, Н. Дафт, Дж. Дворкін, Л. Гібо, Н. Гельбергер, С. ван Гомпел, М. ван Еехоуд, М. Карлін, М. Россіні, Л. Стейгер, С. Рікетсон, П. Бернт Гутенгольц та ін.). У вітчизняній науковій літературі питання строків охорони за законодавством ЄС розглядалося в кон-

тексті правового аналізу європейського та національного законодавства (В. Дроб'язко, О. Жувака, Ю. Капіца, Л. Комзюк, Л. Майданик, С. Ступак, А. Штефан та ін.) Проте комплексне вивчення положень низки директив ЄС, присвячених цілям гармонізації, продовженню строків охорони, не було здійснене. Наведене зумовило потребу в проведенні цього дослідження.

Мета дослідження — аналіз положень директив ЄС, згідно з якими передбачена гармонізація строків охорони, визначення мети продовження строків охорони, а також оцінка вирішення завдань і досягнення поставлених цілей.

Виклад основного матеріалу. В одному з перших документів — Договорі про Європейський Союз [1], укладеному в 1992 році між дванадцятьма тодішніми державами-членами ЄС, наголошувалося на формуванні його внутрішнього ринку, зокрема й наближенні законодавства держав-членів у тій мірі, яка необхідна для функціонування спільного ринку (ст. 3 (h)). Кожна з цих держав на той час мала законодавство про авторське право, згідно з яким було передбачено охорону майнового права автора на відповідний період, з урахуванням строку, визначеного ст. 7 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [2] (далі — Бернська конвенція). За загальним правилом строк охорони, надаваний цією конвенцією, становить усе життя автора і 50 років після його смерті, що обчислюється з 1 січня року, який іде за роком смерті, при цьому державам дозволяється надавати довший строк охорони. На той час у законодавстві деяких держав-членів ЄС було передбачено вказаний конвенційний мінімум, а в інших — більший строк охорони (70 років). Не однаковим був і відлік вирахування початку перебігу строку охорони на окремі види творів. Це не сприяло стабільному функціонуванню єдиного внутрішнього ринку, створювало правову невизначеність у застосуванні норм на практиці в різних державах, з огляду на територіальність законодавства у сфері авторського права і суміжних прав. Отож виникла необхідність усунути відмінності шляхом гармонізації строків охорони.

Гармонізація строків охорони, їх вирахування здійснювалася в ЄС не одноразово. Першим актом, у якому серед іншого визначено строк охорони на комп'ютерні програми, стала Директива Ради 91/250/ЄЕС від 14 травня 1991 року про правову охорону комп'ютерних програм [3]. З огляду на норми Бернської конвенції встановлено, що охорона надається протягом життя автора та протягом 50 років після його смерті або після смерті останнього автора, що залишався в живих. Водночас зазначено, що держави-члени ЄС, які вже мають довший строк охорони на твори, можуть зберігати цей поточний строк до того часу, поки строк охорони творів, охоронюваних авторським правом, не буде гармонізовано законодавством Співтовариства (ст. 8).

Законодавчим актом ЄС, який було повністю присвячено питанням гармонізації строків охорони авторського права і деяких суміжних прав, стала також Директива від 29 жовтня 1993 року [4] (далі — Директива 93/98/ЄЕС). У ході розроблення цієї директиви точилися дискусії стосовно доцільності продовження мінімального строку охорони, встановленого Бернською конвенцією. З одного боку, існувало розуміння, що збільшення строку сприяє посиленню охорони прав, підтримці творчої діяльності, забезпечує сприятливі умови для розвитку креативних індустрій, а з іншого — з надмірним продовженням строку дата переходу об'єкта у суспільне надбання відкладається, а відтак і можливість вільного використання (бездозвільного та безоплатного) широкого загалу. Критики стверджували, що продовження строку не в інтересах автора, оскільки «переважно авторські права передаються авторами посередникам — видавцям, продюсерам, промоутерам тощо, які потім займаються маркетингом та розповсюдженням твору. За таких обставин інтереси автора щодо строку охорони стають другорядними, і реально питання полягає в тому, яка тривалість охорони необхідна для забезпечення продовження інвестицій цими посередниками» [5, с. 27]. Не було єдності й серед держав-членів ЄС. Одні вважали, що строк у 50 років є достатнім (делегатії Ірландії, Люксембургу, Нідерландів), інші

підтримували його продовження (делегатії Данії, Португалії, Великої Британії (на той час держава-член ЄС)) [6]. Зрештою Європейська комісія запропонувала, що строк має бути гармонізований на рівні найдовшого терміну, що на той час застосовувався в законодавстві держав-членів ЄС, а саме для об'єктів авторського права — 70 років після смерті автора (вираховується з 1 січня року, наступного за роком смерті автора), а для об'єктів суміжних прав — 50 років з дати вирахування відповідного строку. У преамбулі до Директиви 93/98/ЄЕС пояснено, що середня тривалість життя у ЄС зросла до такої міри, що чинного строку вже недостатньо для охоплення двох поколінь (п. 5), продовження строку переслідує мету встановлення «високого рівня охорони, який одночасно відповідав би вимогам внутрішнього ринку та потребі у встановленні правового середовища, придатного для розвитку процесу створення літературних та художніх творів у Співтоваристві» (п. 11).

Прийняття Директиви 93/98/ЄЕС відіграло суттєву роль у започаткуванні процесу гармонізації строків охорони в законодавстві держав-членів ЄС. Зокрема було уточнено вирахування перебігу строку охорони на окремі види творів (аудіовізуальні твори, колекції творів, опубліковані в томах, частинах, випусках тощо). Проте з часом норми Директиви було запропоновано систематизувати «в інтересах ясності та раціональності», об'єднавши зміни, доповнення, внесені з часу її прийняття, у новому акті.

Таким актом стала Директива 2006/116/ЄС від 12 грудня 2006 року (далі — Директива 2006/116/ЄС) про строк охорони авторського права та деяких суміжних прав, кодифікована версія [8]. У цій директиві продубльовано більшість норм з Директиви 93/98/ЄЕС. Позитивним напрацюванням стало те, що у Директиві 2006/116/ЄС уточнено відлік для обчислення строку на об'єкти суміжних прав: виконання, фонограми, перші записи фільмів, програми мовлення (відповідно з дати виконання, фіксації (запису), правомірного опублікування або доведення до відома публіки, першої трансляції) (ст. 3). Мінімальним строк охорони прав на виконання, фонограми та програми мовлення, який становив 20 років згідно з Міжнародною конвенцією про охорону виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення [9], продовжено на рівні найдовшого строку, що застосовувався на той час у законодавстві окремих держав-членів ЄС, а саме — 50 років.

Однак представники музичної індустрії наполягати на продовженні строку охорони з 50 до 70 років. У пропозиціях Європейської комісії щодо внесення змін до Директиви 2006/116/ЄС зазначалося, що «виконавці, а особливо сесійні музиканти, належать до найбідніших верств населення в Європі, незважаючи на їх значний внесок у динамічне культурне розмаїття Європи... Індустрія звукозапису, яка просуває європейських виконавців і виробляє продукцію в європейських студіях, стикається із значними викликами, що підривають її конкурентоспроможність: поширене онлайн-піратство в багатьох країнах Співтовариства призвело до значних збитків...» [10, с. 648], і пропонувалося продовжити строк, що «принесе користь культурному різноманіттю, забезпечуючи доступність ресурсів для фінансування та розвитку нових талантів..., стимулюватиме компанії звукозапису оцифровувати та продавати свій каталог старих записів» [11, с. 5]. Утім існували й протилежні погляди. Зокрема А. Говерс, провівши у 2006 році дослідження для уряду Великої Британії, розглянувши всі переваги і недоліки продовження строку охорони, рекомендував залишити строк охорони авторського права виконавців і продюсерів на рівні 50 років [12, с. 6]. Серед іншого зазначалося, що більшість доходів дістанеться відносно невеликій кількості успішних виконавців, чії роботи все ще комерційно доступні після 50 років [12, с. 51]. Автори «Звіту про перегляд авторського права та суміжних прав для економіки знань», проведеному для Європейської комісії, також наголошували, що з продовженням строку «артисти надто мало виграють від змін, оскільки більшість додаткового грошового потоку піде на користь компаній звукозапису. Більше того, додаткові доходи для продюсерів, ймовірно, надходять від найпопулярніших записів, що забезпечить незначні доходи маловідомим виконавцям, водночас позбавляючи набуття

суспільного надбання на твори з високою культурною цінністю» [13, с.116]. На практиці більшість доходів від використання фонограм та виконань одержують у перші роки, тоді як наприкінці строку охорони рівень економічної віддачі значно знижується. Водночас автори звіту наголошували на переосмисленні цієї проблематики в умовах цифрової трансформації, оскільки відкриваються «абсолютно нові можливості для повторного продажу старих каталогів записів, які не могли бути економічно вигідними через торговельну обмеженість для матеріального розповсюдження» [13, с.117]. Очікувалося, що продовження строку дасть змогу виконавцям, виробникам фонограм отримувати доходи протягом більш тривалого періоду, коли використання звукозаписів може мати економічний потенціал, що сприятиме додатковим інвестиціям для розвитку музичного бізнесу. Однак вирахування економічної вигоди від продовження строку виявилося складним завданням. Зокрема П. Б. Гутенгольд зазначав, що «хоча економісти не можуть точно розрахувати середній час окупності, вони погоджуються, що існуючий строк у 50 років вже є досить щедрим» [14]. Делегації восьми з двадцяти семи держав-членів ЄС (Бельгія, Чехія, Нідерланди, Люксембург, Румунія, Словаччина, Словенія, Швеція) були проти продовження строку (делегатії Австрії, Естонії утрималися) [15, с. 1]. Серед аргументів зазначалися: «(i) це переважно вигідно для компаній звукозапису, а не для виконавців; (ii) це негативно впливає на кишені споживачів та їхню доступність до культурних матеріалів; та (iii) це не допомагає розвитку майбутніх талантів, а переважно орієнтує індустрію звукозапису на отримання вигоди від своїх минулих інвестицій» [16]. Однак у пропозиціях Європейської комісії щодо внесення змін до Директиви 2006/116/ЄС обґрунтовувалося, що вплив на споживачів повинен бути мінімальним, оскільки не було чітких доказів того, що ціни на звукозаписи зростають через продовження строку. Навпаки, обґрунтовувалося, що продовження строку повинно «вплинути на вибір користувачів та культурне розмаїття, оскільки продюсери матимуть більше ресурсів для фінансування та розвитку нових талантів, а також стимул оцифровувати та продавати каталог старих записів» [11, с. 5]. Ситуацію, що склалася на музичному ринку, потрібно було змінювати, оскільки виконавці зазнають несправедливого ставлення з фінансової, правової та соціальної точок зору; на індустрію звукозапису негативно впливає швидкий перехід на цифрову дистрибуцію та зростання онлайн-піратства; існує потреба у доступі споживачів до широкого вибору музики за невисокими цінами.

Незважаючи на досить різні погляди та аргументи, до Директиви 2006/116/ЄС були внесені зміни згідно з Директивою 2011/77/ЄС від 12 вересня 2011 року (далі — Директива 2011/77/ЄС) [17]. На відміну від попередніх директив Євросоюзу мета прийняття Директиви 2011/77/ЄС мала вузьке спрямування — сприяння музичному виробництву в Європейському Союзі. Для реалізації цієї мети ставилися завдання, що вимагали подальших заходів ЄС, а саме: 1) підвищення добробуту виконавців; 2) підтримка конкурентоспроможності музичної індустрії ЄС; 3) розширення доступного музичного репертуару [18, с. 11]. Згідно з Директивою 2011/77/ЄС для вирішення цих завдань запропоновано продовжити строк охорони разом із запровадженням супутніх заходів.

При цьому строк охорони продовжено лише на записані виконання (крім записаних не у фонограмі), а також на оприлюднені фонограми. Для виконання, зафіксованого у фонограмі, строк охорони становить 70 років з дати першого правомірного опублікування або першого доведення до відома публіки, залежно від того, що настане раніше. Натомість строк охорони прав виробників фонограм — 70 років з дати першого правомірного опублікування. Якщо опублікування не відбулося і фонограма була правомірно доведена до відома публіки протягом цього періоду, зазначені права втрачають чинність через 70 років з дати першого правомірного доведення до відома публіки. При цьому визначення початку перебігу строку охорони на фонограми і записані в них виконання відрізняються. На відміну від виконань для фонограм закріплено пріоритет першого опублікування, незалежно від того, коли фонограма була вперше доведена до відома пуб-

ліки. У таких випадках строк охорони на фонограму може тривати довше, ніж на виконання, зафіксовані у фонограмі. Зокрема у дослідженні, проведеному для Комітету з правових питань Європейського Парламенту, наводиться такий приклад: «запис виконання у фонограмі став доступним в мережі Інтернет у 2000 році, а у 2010 році його опублікували як запис. Права виконавця діятимуть до 2071 року, тоді як права виробника фонограми закінчаться у 2081 році» [19, с. 16]. Ця розбіжність між умовами вирахування початку перебігу строку охорони може виявитися суттєвою на практиці, зокрема й при розподілі винагороди (справедливої винагороди) виконавцям і виробникам фонограм.

У процесі вирішення завдання підвищення добробуту виконавців виникла потреба в перегляді договірних відносин, стороною яких є виконавці, які є менш захищеною стороною в переговорному процесі з виробниками фонограм. Так, аналізуючи стан договірних відносин, науковці доводили, якщо виключні майнові права передані (відчужені) виконавцем виробнику фонограми за одноразову винагороду, «яка за визначенням не є пропорційною майбутнім продажам і не залежить від тривалості прав, ... продовження строку охорони прав виконавців взагалі не принесе їм користі» [13, с. 121]. Тому, щоб виконавці мали можливість скористатися перевагами продовження строку, у Директиві 2011/77/ЄС запропоновано супутні заходи, закріплені у положеннях: право виконавця розірвати договір, укладений з виробником фонограми, якщо останній не використовує фонограму (ст. 3 (2a)), так звані положення «використовуй або втратиш» («*use it or lose it*»), як зазначено у дослідженні, проведеному для Комітету з правових питань Європейського Парламенту [19]; про щорічну додаткову винагороду виконавцям з фонду, крім випадків, коли вони отримують роялті (ст. 3 (2b–2d)); про неможливість вирахування будь-яких коштів з платежів, здійснених виконавцю, так звані положення про «чистий аркуш» («*clean slab*») [19] (ст. 3 (2e)). Ці супутні заходи повинні застосовуватися в період продовження строку (з 50 до 70 років).

Важливо, що у Директиві 2011/77/ЄС передбачено положення не лише щодо строку охорони окремих суміжних прав, а й авторського права. Уперше уточнено перебіг початку строку охорони на музичні твори з текстом, створені різними авторами (строк закінчується через 70 років після смерті останньої з осіб, що залишалася в живих, незалежно від того, чи ці особи позначені як співавтори: автор тексту пісні та композитор музичного твору, за умови, що обидва твори були спеціально створені для відповідного музичного твору з текстом).

На сьогодні норми Директиви 2011/77/ЄС транспоновані в законодавстві всіх держав-членів. Положення щодо вирахування строку охорони на музичні твори з текстом враховані у законодавстві всіх держав-членів ЄС, окрім Португалії (норми Кодексу авторського права і суміжних прав не включають цих аспектів) [20].

Після прийняття Директиви 2011/77/ЄС було здійснено низку досліджень, спрямованих на оцінку впливу продовження строку охорони на розвиток музичного сектору, а також обговорювалися питання про продовження строку охорони для виконавців в аудіовізуальному секторі. Так, у дослідженні 2020 року [21] розглянуто питання про доцільність продовження строку охорони на аудіовізуальні виконання, який не було змінено з прийняттям Директиви 2011/77/ЄС (строк охорони на аудіовізуальні виконання, перші записи фільму, програми організацій мовлення залишено на рівні 50 років). Проведене опитування засвідчило, що позиція різних зацікавлених осіб не є однаковою. Так, виконавці вважають, що строк охорони подібно до строку охорони прав авторів аудіовізуальних творів повинен бути продовжений до 70 років. Нестабільне фінансове, соціальне та правове становище виконавців, а також збільшення тривалості життя, на їхню думку, є актуальними і для виконавців аудіовізуального твору. Натомість постачальники контенту (організації мовлення) не підтримали ініціативу, зокрема, зазначаючи, що чинні строки вже занадто довгі, а на практиці з їх збільшенням пошук інформації про правовласників та належні права стає

досить проблемним. З огляду на дискусії зроблено висновок про необхідність продовження подальших консультацій.

Детальне дослідження щодо оцінки впливу продовження строку охорони в музичному секторі здійснено у 2022 році. Зазначено, що згідно з даними організацій колективного управління (ОКУ) доходи, розподілені виконавцям, зросли за останнє десятиліття в середньому на 51 %. Однак при опитуванні про конкретний вплив більшість ОКУ та національних асоціацій вказали, що продовження строку охорони вплинуло на доходи виконавців лише незначною мірою (6 з 19 респондентів) або дуже незначною мірою (10 з 19) [18, с. 69]. Це пояснюється тим, що фонограми, які найбільше використовуються та генерують відповідні доходи, ще не охоплені періодом продовженого строку охорони (60-і – 70-і роки минулого століття). Лише окремі компанії, які охоплюють репертуар тих часів, досі залишаються на музичному ринку. Дві з десяти опитаних компаній звукозапису підтвердили про наявність прав на звукозаписи вказаного періоду, що становлять лише 5 % їхнього каталогу [18, с. 127]. Крім того, з огляду на історичні фактори у деяких державах, що перебували під комуністичними режимами, не визнавали належним чином прав виконавців до 1990-х років (Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Польща та Румунія). Незначний вплив на виконавців також пояснюється, як і доводили вищенаведені науковці, популярністю лише окремих успішних виконавців та звукозаписів вказаних періодів, які все ще комерційно доступні після 50 років. Отож докази щодо впливу директиви на підвищення добробуту виконавців та виробників фонограми є досить обмеженими.

За результатами аналізу виконання завдання, яке ставилося в ході прийняття директиви стосовно розширення доступного музичного репертуару, зазначено, що більшість опитаних (17 з 38 респондентів) вважають, що продовження строку стало економічним стимулом для компаній звукозапису оцифровувати та робити каталог доступним, інвестувати в ремастеринг, випускати неопубліковані записи. Директива «стимулювала продюсерів розширювати, просувати та оцифровувати старі музичні каталоги» — вважають 66 % представників компаній звукозапису [18, с. 79]. Тобто прийняття Директиви 2011/77/ЄС позитивно вплинуло на доступність музичного репертуару без суттєвого підвищення ринкових цін на звукозаписи для споживачів.

У дослідженні, проведеному у 2025 році (далі — Звіт 2025 року) наголошено, що прийняття Директиви 2011/77/ЄС переслідувало саме економічну мету — збереження існуючих потоків доходів виконавців, виробників фонограм та інших правовласників протягом додаткового періоду строку охорони [22]. Згідно з опитуванням, як і раніше, музичні продюсери та їх асоціації досить схвально ставляться до продовженого строку охорони. Проте «виконавці не бачать значного зростання в цьому відношенні» [22, с. 8], оскільки наразі не відчули суттєвих змін у покращенні їхнього фінансового становища. Утім очікується, що продовження строку матиме більший вплив на доходи виконавців і виробників фонограм, коли «популярні пісні різних музичних жанрів кінця ХХ-го століття набудуть додаткового продовження строку охорони» [22, с. 14] разом із застосуванням супутніх заходів, особливо виплати виконавцям додаткової винагороди. Хоча супутні заходи є «менш впливовими, ніж очікувалося» [22, с. 15], тим не менш вони є необхідними, оскільки дають виконавцям важливі гарантії в договірних відносинах з виробниками фонограм.

Ще одним завданням прийняття директиви була підтримка конкурентоспроможності музичної індустрії ЄС. Згідно з даними дослідження «Cognitive Market Research» (2025 р.) обсяг світового ринку музики оцінюється у 8951,2 млн доларів, з яких у 2024 році припало понад 30 % світового доходу з розміром ринку 9373,56 млн доларів на Європу, прогнозується, що він буде збільшуватися з річним темпом зростання 7,5 % з 2024 по 2031 рік [23]. Наведені дані свідчать про чільне місце музичної індустрії ЄС на світовому музичному ринку. Як зазначено у дослідженні, серед факторів, що справляють на цей

процес позитивний вплив, є «нормативно-правова база ЄС, яка підтримує охорону авторського права та ліцензійні угоди, сприяючи процвітанню екосистеми музичної індустрії на всьому континенті» [23].

Як зазначено у Звіті 2025 року, Європейська комісія не отримувала жодної скарги щодо транспозиції чи застосування державами-членами Директиви 2011/77/ЄС. Не було також тлумачень норм директиви Судом ЄС. Загалом зроблено висновок, що досягнуто загальну мету («сприяння музичному виробництву в Європі») та виконано основні завдання («сприяння підвищенню добробуту виконавців у музичній індустрії, сприяння підвищенню конкурентоспроможності європейської музичної індустрії та збільшення доступного музичного репертуару») [22, с. 14]. Хоча, на наш погляд, підбивати підсумок щодо підвищення добробуту виконавців зарано, оскільки у дослідженнях докази про втілення економічної мети в частині отримання ними доходів з продовженням строку, особливо тих, які не є популярними на ринку, сесійних музикантів, про що застерігали вищезазначені науковці, є наразі досить обмеженими.

Висновки. Мета директив ЄС, прийнятих у 1993 та 2006 роках, полягала у необхідності встановлення високого рівня охорони через визначення єдиних підходів до встановлення строку охорони, який одночасно відповідав би вимогам безперешкодного функціонування ринку, розвитку економіки, що базується на використанні об'єктів авторського права і суміжних прав, зростання обсягів їх транскордонного поширення, потребі у забезпеченні уніфікованого правового середовища. На відміну від наведених директив, Директива 2011/77/ЄС, прийнята у 2011 році, мала вузьку спрямованість, націлену на сприяння розвитку музичної індустрії ЄС, зокрема й шляхом продовження строку охорони. Фактори, під впливом яких виникла необхідність у прийнятті цієї директиви: потреба у розвитку музичної індустрії в ЄС, підвищення її конкурентоспроможності як однієї з галузей економіки; нестабільне фінансове, соціальне та правове становище виконавців; оцифрування, зростання обсягів транскордонного поширення об'єктів та потреба в їх доступності.

Незважаючи на обмежений період аналізу застосування норм Директиви 2011/77/ЄС, у Звіті 2025 року зазначено, що основні завдання директиви виконано: підвищення добробуту виконавців, підтримка конкурентоспроможності музичної індустрії ЄС та розширення доступного музичного репертуару. Проте, на наш погляд, якщо розглядати запроваджені цією директивою норми про продовження строку охорони як інструмент отримання фінансових доходів, вплив на зростання доходів виконавців є наразі недоведеним, тому стверджувати про підвищення добробуту виконавців зарано. Утім можливо прогнозувати, що поєднання продовженого строку із запровадженням необхідних супутніх заходів, зокрема вдосконалення договірних відносин, формування фондів, системи виплати додаткової винагороди виконавцям протягом продовженого строку охорони, створить передумови для підвищення фінансової стабільності як виробників фонограм, так і виконавців.

Перелік використаних джерел

1. *Treaty on European Union*. OJ C 191, 29.7.1992, pp. 1–112.
2. *Berne Convention Contracting Parties*. URL: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=15 (дата звернення: 22.08.2025).
3. *Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs*. OJ L 122, 17.5.1991, pp. 42–46.
4. *Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights*. OJ L 290, 24.11.1993, pp. 9–13.
5. Цум. за: Dworkin G. *The EC Directive on the Term of Protection of Copyright and Related Rights*. 1998. URL: https://brill.com/edcollchap/book/9789004633612/B9789004633612_s006.xml Ricketson S., 1992. «The Copyright Term» ІІС, Volume 23 (6), p. 783. URL: https://brill.com/edcollchap/book/9789004633612/B9789004633612_s006.xml (дата звернення: 22.08.2025).
6. REPORT. *Amended proposal for a Council Directive harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights*. Brussels, 19 March 1993. URL: https://resources.law.cam.ac.uk/cipil/travaux/Term%20Directive/26_19%20mar%201993-report.pdf (дата звернення: 22.08.2025).
7. *Council Directive 92/100/EEC of 19 November 1992 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property*. OJ L 346, 27.11.1992, pp. 61–66.
8. *Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights (codified version)*. OJ L 372, 27.12.2006, pp. 12–18.
9. *International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations*. Done at Rome on October 26, 1961. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/289757> (дата звернення: 22.08.2025).
10. *European Parliament and Council Directive, amending Directive 2006/116/EC of the European Parliament on the term of protection of copyright and related rights*. Brussels, 16.7.2008 COM(2008) 464 final. EXPLANATORY MEMORANDUM. URL: https://resources.law.cam.ac.uk/cipil/travaux/Term%20Directive/Copyright_Term_Directive.pdf#page=546 (дата звернення: 22.08.2025).
11. *Commission staff working Document accompanying the Proposal for a Council Directive amending Council Directive 2006/116/EC as regards the term of protection of copyright and related rights*. Brussels, 16.7.2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2008:2288:FIN:EN:PDF> (дата звернення: 22.08.2025).
12. Gowers A. *Gowers Review of Intellectual Property*, December 2006. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7c9f7740f0b65b3de0a17d/0118404830.pdf> (дата звернення: 22.08.2025).
13. Hugenholtz P. B., van Eechoud M., van Gompel S., Guibault L., Helberger N., Rossini M., Steijger L., Dufft N., Bohn P. *The Recasting of copyright and related rights for the knowledge economy*. 2006. URL: https://www.ivir.nl/publicaties/download/IViR_Recast_Final_Report_2006.pdf (дата звернення: 22.08.2025).
14. Hugenholtz P. B. *O No, Not Again: Term Extension*. 2011. URL: https://legalblogs.wolterskluwer.com/copyright-blog/o-no-not-again-term-extension/?_ga=2.138071152.1189708270.1526984174-224251759.1509283974 (дата звернення: 22.08.2025).
15. *Council of the European Union. New rules on term of protection of music recordings*. Brussels, 12 September 2011. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/124570.pdf (дата звернення: 22.08.2025).

-
16. Цум. за: Jimmyn P., Messerlin P. *The true impact of shorter and longer copyright durations: from authors' earnings to cultural creativity and diversity*. *International Journal of Cultural Policy*. 2021. Vol. 27 (5). P. 607–620. <https://doi.org/10.1080/10286632.2020.1829608>.
 17. Directive 2011/77/EU of the European Parliament and of the Council of 27 September 2011 amending Directive 2006/116/EC on the term of protection of copyright and certain related rights. OJ L 265, 11.10.2011, p. 1–5.
 18. European Commission: Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology and NTT DATA. *Targeted study on the application of Directive 2011/77/EU on the term of protection of copyright and certain related rights*. 2025. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b9e89d29-5d33-11f0-a9d0-01aa75ed71a1/language-en> (дата звернення: 22.08.2025).
 19. Ramalho A., Lopez-Tarruella A. *STUDY. Requested by the European Parliament's Committee. Implementation of the Directive 2011/77/EU: copyright term of protection*. 2018. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604957/IPOL_STU\(2018\)604957_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604957/IPOL_STU(2018)604957_EN.pdf) (дата звернення: 22.08.2025).
 20. Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos. Portugal. *Diário da República n. 61/1985, Série I de 1985-03-14. Versão à data de 2025-08-07*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21564> (дата звернення: 22.08.2025).
 21. *Synopsis report of the targeted consultation on the on the exercise of rights and related rights of performers and producers in the audiovisual sector*. 2020. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/synopsis-report-targeted-consultation-exercise-rights-and-related-rights-performers-and-producers> URL: (дата звернення: 22.08.2025).
 22. *Report on the application of Directive 2011/77/EU amending Directive 2006/116/EC on the term of protection of copyright and certain related rights*. Brussels, 07.07.2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0364> (дата звернення: 22.08.2025).
 23. Dharmadhikari S. *Europe Music Market Report 2025*. URL: <https://www.cognitivemarketresearch.com/regional-analysis/europe-music-market-report> (дата звернення: 22.08.2025).

Valentyna Trotska

Ph.D. (Law), Head of the sector of the Disposal of copyright and related rights of the Copyright and Related Rights Department of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Terms of protection of copyright and related rights in accordance with the EU legislation

The article examines the current state and main trends in the unification and extension of protection periods under EU law. The author analyses the norms of EU Directives, adopted in 1993, 2006, and 2011, identifies the purposes set when they were adopted, and assesses the achievement of those purposes.

The aim of the EU Directives, adopted in 1993 and 2006, was to establish a high level of protection for the construction of the internal market; to develop an economy based on the use of copyright and related rights objects; and to increase the volume of the cross-border distribution of objects. These factors required legal certainty regarding the establishment of a uniform term of protection. Unlike these Directives, the Directive, adopted in 2011, had a specific focus: promoting the development of the EU music industry, in particular through the extension of the term of protection. The factors that led to the need to adopt this EU Directive were: the need to develop the music industry in the EU as one of the sectors of the economy; the unstable financial, social, and legal situation of performers; and the growth in cross-border distribution of objects.

The author concludes that the adoption of the Directives had a significant impact on the development of copyright and related rights legislation in EU Member States. However, not all legal issues have been resolved. The author provides examples of such aspects.

Along with an analysis of EU Directive norms, the author cites data from studies, assessing the impact of extending the term of protection on the development in the music sector. Based on the data from these studies, the author concludes that most of the tasks have been solved positively. At the same time, he draws attention to problematic issues that require further resolution.

The article substantiates the close connection between the extension of the term of protection and the accompanying measures, introduced in the 2011 Directive, such as the improvement of contractual relations, the formation of funds, and the system of remuneration for performers. It is expected that the combination of the extended term and the introduction of the accompanying measures will create the conditions for strengthening protection, in particular by increasing the financial stability for both phonogram producers and performers.

Keywords: copyright, related rights, term protection extension, European Union law

*Рекомендовано відділом авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України (протокол № 9 від 24.09.2025 р.)*

Подано / Submitted: 17.09.2025

Доопрацьовано / Revised: 05.10.2025

Прийнято до публікації / Accepted: 08.10.2025